

NAZMI
KOZAK

Turizmcilerin eski eserlere bakışı

Anadolu uygarlıklarına ait eserlerin ülke dışına izinli-izinsiz çıkartıldığı, Osmanlı'dan bu yana bilinen bir gerçektir. Eski eserler Osmanlı döneminde, yönetimin izni veya ilgisizliği, Cumhuriyet döneminde ise kaçaççılık yoluyla ülke dışına çıkarılmıştır. Bu konuda yetkin bilgileri olan uzmanlar, dünyanın önde gelen pek çok müzesinde çok önemli miktarlarda Anadolu uygarlıklarına ait eski eserin bulunduğunu ve sergilendiğini söylemektedirler.

Gazeteci Özgen Acar'ın 1970'li yılların başından itibaren konuya gösterdiği ilgi ve insanüstü çabaları ile şimdilerde Türkiye Devleti bu konuda bazı kazanımlar elde etmiştir. Türkiye'den kaçırıldıktan sonra Amerika'nın en büyük müzelerinden olan Metropolitan Müzesi'ne satılan Karun Hazinesi, gazeteci Özgen Acar'ın çalışmaları sonucunda Müze'nin depolarında olduğu anlaşılmiş ve yine aynı gazetecinin gayretleri ile Türkiye Devleti'nin konuyla ilgilenmesi sağlanmıştır. Ve Müze lehine açılan dava sonucunda Karun Hazinesi'inin Türkiye'ye geri verilmesi sağlanmıştır.

Şimdiye kadar binlerce Anadolu uygarlığının eseri yurt dışına kaçırılmıştır. Bergama Sunağı, Truva Hazinesi bilinen en önemli eserlerdendir.

Bilindiği gibi seyahat eden insanların önemli bir bölümünün amacı gittikleri ülkelerdeki önemli tarihi eserleri yakından görmektir. Türkiye, çok önemli tarihi eserlere sahiptir. Ancak her an paha biçilmez bu tarih hazinelerimiz yurt dışına kaçırılıyor. Basında çıkan haberlerden ve bu alanda faaliyet gösterenlerin açıklamalarından anlıyoruz ki, eski eser kaçakçılığı işi ile uğraşanlar içinde sözde turizm işletmecileri de bulunmaktadır. Elbette ki bunların turizmcilikleri "göstermelik"tir. Ancak, şunu da rahatlıkla söyleyebiliriz ki gerçek turizmcilerimizden de eski eser kaçakçılığı konusunda kesin ve kararlı adımları ve açıklamaları yeterince göremiyoruz. Zaten pek çok SİT alanının içine otel, motel veya benzeri tesisleri kuranların da bu konuya ilgi göstermeyecekleri açıktır. Çevre, eski yapılar, eski eserler ve turizm yönünden değeri olan tüm objeler turizm sektörünün pazara sunduğu ürünleridir. Turizm sektörü, bunları görmeye gelen insanlara yönelik düzenlemelerden (seyahat, konaklama, yeme, içme-eğlence vb.) para kazanır. Ama gelin görün ki uygulamadaki durum pek iç açıcı değildir. Turizm sektöründe iş yapan pek çok tesisin çevreyi bir şekilde kirlettiği, ona zarar verdiği ortadadır. İnanmayanlar önemli turizm merkezlerine gider, durumu yerinde incelerler. Yine turizm sektörünün bazı temsilcileri SİT alanlarına taşacak şekilde, "biri yolunu bularak", tesislerini inşa ederler. Bazen de turizmcilerimiz eski eserlerin ülke dışına çıkarılmasına gereken tepkiyi göstermezler, göz yumarlar.

O zaman sormazlar mı, bu ne biçim turizm anlayışı diye?.. Türkiye'ye turist çeken hemen her şeyi yok etmek için elbirliği içinde çalışıyoruz, ya da eski eser kaçakçılığında olduğu gibi herhangi bir tepki göstermiyoruz. Sokaktaki halkın eski eser kaçakçılığına gösterdiği tepkisizliği anlamak belki mümkündür de; ülkede kalan eski eserleri görmeye gelen insanlardan para kazanan bir sektörün temsilcilerinin tepkisizliğini anlamak ne yazık ki mümkün değildir..